

TRENDI PREHAJANJA IZ ENE STOPNJE ŠOLANJA V DRUGO V OBDOBJU ŠOLSKIH LET 1986/87–2021/22

Vrtci in šole s slovenskim učnim jezikom oziroma
dvojezičnim slovensko-italijanskim poukom v Italiji

Norina BOGATEC

December 2021

Uvod

Ena izmed prednosti zbiranja in urejanja podatkov o vpisih v vrtce in šole s slovenskim učnim jezikom in dvojezičnim slovensko-italijanskim poukom v Italiji je vpogled v pot šolanja, ki jo posamezne generacije otrok opravijo v slovenskem učnem okolju. Ker je v zvezi s tem prišlo do nekaterih novosti z naraščanjem otrok iz jezikovno »mešanih«¹ in zlasti neslovensko govorečih družin, smo želeli ugotoviti, ali in koliko se je osip vpisov pri prehajanju iz ene stopnje šolanja v drugo spremenil. Da smo lahko izvedli to primerjavo, so morale prve generacije malčkov novega tisočletja vstopiti v zadnjo stopnjo šolanja.

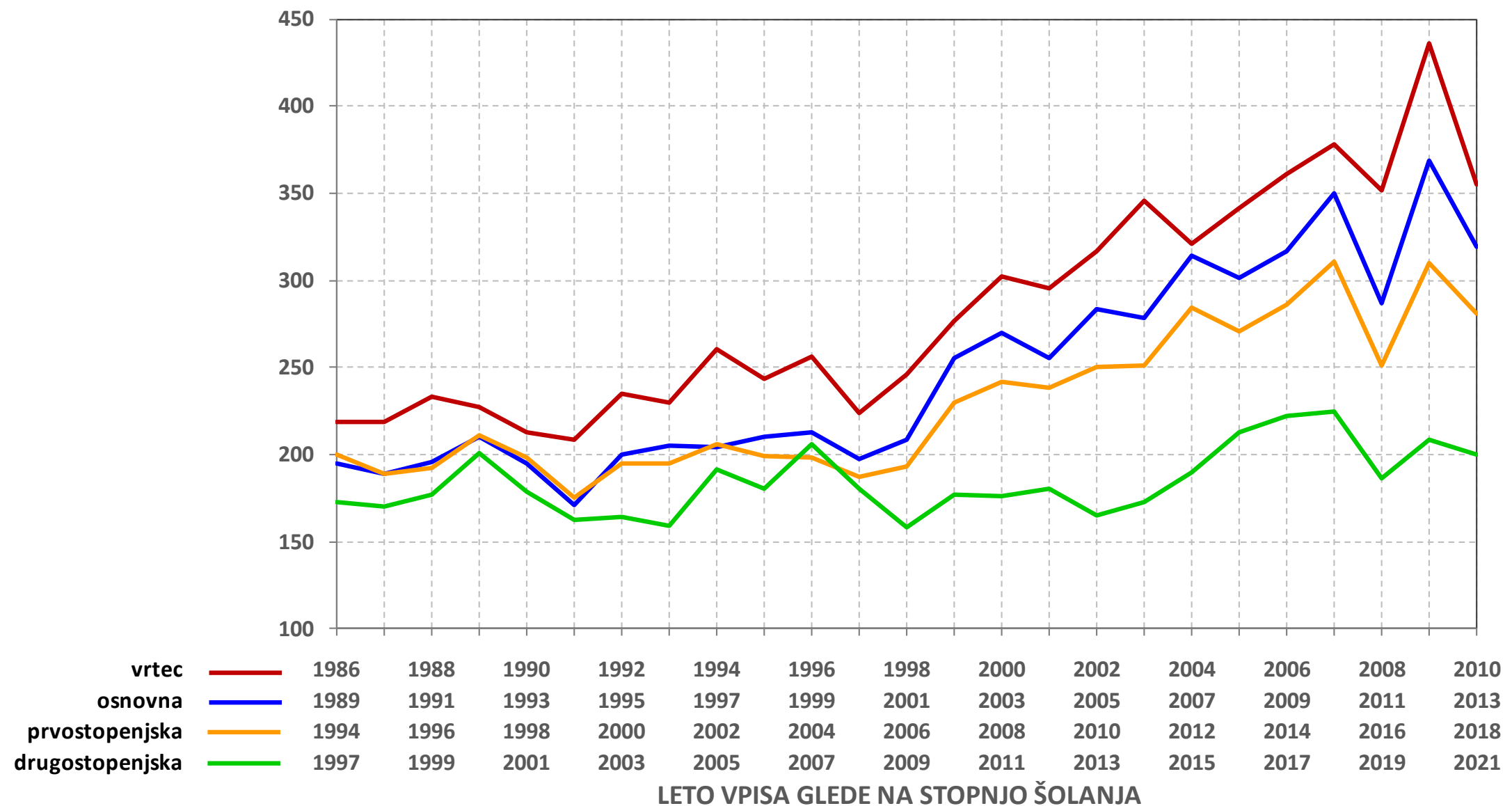
V longitudinalni analizi smo upoštevali število vpisanih v vrtcih (tudi občinskih) in šolah s slovenskim učnim jezikom in dvojezičnim slovensko-italijanskim poukom v Italiji od Špetra do Milj. Število se nanaša na otroke, učence in dijake ob začetku obiskovanja posamezne stopnje šolanja.

¹ Izraz »mešani« uporabljamo, ko se v družini pogovarjajo v dveh ali več jezikih, med katerimi je eden slovenski.

Analiza

Grafikon prikazuje število vpisanih iste šolske generacije ob vstopu v posamezno stopnjo šolanja v zadnjih petindvajsetih letih. Za boljše razumevanje navajamo prvi primer: otroci, ki so kot malčki začeli obiskovati vrtec leta 1986, so se v prvi razred osnovne šole vpisali leta 1989, leta 1994 so prestopili prag prvostopenjske srednje šole, prag drugostopenjske pa leta 1997.²

Število vpisanih iste šolske generacije ob vstopu v posamezno stopnjo šolanja

² Ker smo hoteli zaobjeti vse tri stopnje šolanja, se podatki večstopenjske šole v Špetru nanašajo na generacijo predšolskih otrok od leta 1999.

Število vpisanih iste šolske generacije ob vstopu v posamezno stopnjo šolanja

Iz grafikona in preglednic je razvidno, da so si trendi vpisov v posamezno stopnjo šolanja precej podobni, še zlasti pri prvostopenjski srednji šoli, medtem ko se je povečala številčna razlika oziroma osip prvošolcev pri prehajanju iz ene stopnje šolanja v drugo. Najbolj konstanten je sicer pri prehodu iz vrtca v osnovno šolo, v katero se vpiše povprečno 13 % manj predšolskih otrok iste generacije.

Negativna razlika kaže svoj minimum leta 2007 (–2,2 %), svoja maksimuma pa v letih 1997 (–21,5 %) in 2006 (–19,7 %).

Osip vpisov pri prehodu iz osnovne v prvostopenjsko srednjo šolo je skoraj nični do začetka novega tisočletja, nakar postopoma narašča in se ustali na povprečni 11-odstotni negativni razliki. Izrazitejše spremembe kaže vpis v drugostopenjsko srednjo šolo, v katero se je do leta 2009 vpisalo povprečno 9 %

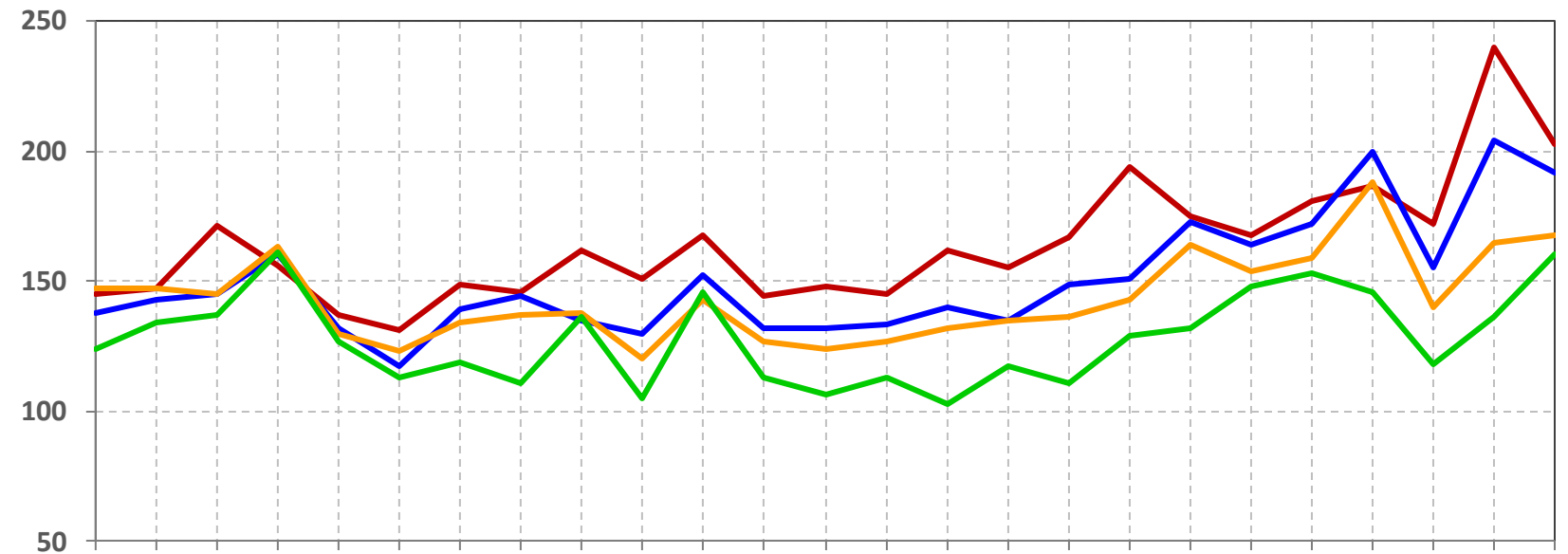
manj prvostopenjskih učencev iste šolske generacije, od leta 2010 pa povprečno 28 % manj. Dvig krivulje je zato manj izrazit v primerjavi s porastom šolske generacije, iz katere izhajajo »drugostopenjski« prvošolci. Leta 2010, na primer, je vrtec začelo obiskovati 355 malčkov, od teh se jih je leta 2021 v prvi razred drugostopenjske srednje šole vpisalo 200.

malčki v vrtcu		1. razred osnovne		1. razred prvostopenjske		1. razred drugostopenjske	
šolsko leto	število otrok	šolsko leto	število učencev	šolsko leto	število učencev	šolsko leto	število dijakov
1986/87	219	1989/90	195	1994/95	200	1997/98	173
1987/88	219	1990/91	189	1995/96	189	1998/99	170
1988/89	233	1991/92	196	1996/97	192	1999/00	177
1989/90	227	1992/93	210	1997/98	211	2000/01	201
1990/91	213	1993/94	195	1998/99	198	2001/02	179
1991/92	208	1994/95	171	1999/00	175	2002/03	162
1992/93	235	1995/96	200	2000/01	195	2003/04	164
1993/94	230	1996/97	205	2001/02	195	2004/05	159
1994/95	260	1997/98	204	2002/03	206	2005/06	191
1995/96	243	1998/99	210	2003/04	199	2006/07	180
1996/97	256	1999/00	213	2004/05	198	2007/08	206
1997/98	224	2000/01	197	2005/06	187	2008/09	180
1998/99	246	2001/02	208	2006/07	193	2009/10	158
1999/00	277	2002/03	255	2007/08	230	2010/11	177
2000/01	302	2003/04	270	2008/09	242	2011/12	176
2001/02	295	2004/05	255	2009/10	238	2012/13	180
2002/03	317	2005/06	283	2010/11	250	2013/14	165
2003/04	346	2006/07	278	2011/12	251	2014/15	173
2004/05	321	2007/08	314	2012/13	284	2015/16	190
2005/06	341	2008/09	301	2013/14	271	2016/17	213
2006/07	361	2009/10	317	2014/15	286	2017/18	222
2007/08	378	2010/11	350	2015/16	311	2018/19	225
2008/09	352	2011/12	287	2016/17	251	2019/20	186
2009/10	436	2012/13	369	2017/18	310	2020/21	208
2010/11	355	2013/14	319	2018/19	281	2021/22	200

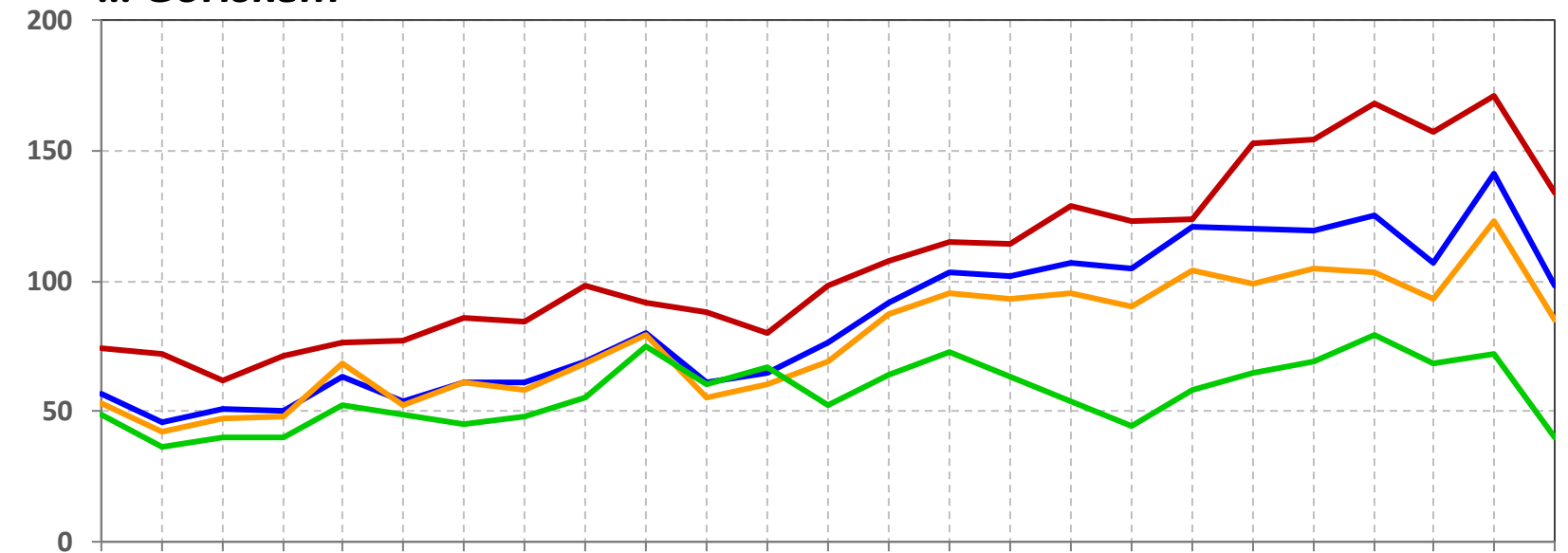
Število vpisanih iste šolske generacije ob vstopu v posamezno stopnjo šolanja na ...

Primerjava glede na pokrajino kaže nekatere posebnosti. Na Tržaškem so si krivulje vpisov bližje in osipi večinoma podpovprečni, na goriških šolah pa postaja negativna razlika med vpisanimi pri prehajanju iz ene stopnje šolanja v drugo izrazitejša z generacijami otrok novega tisočletja.

... Tržaškem

... Goriškem

vrtec	1986	1988	1990	1992	1994	1996	1998	2000	2002	2004	2006	2008	2010
osnovna	1989	1991	1993	1995	1997	1999	2001	2003	2005	2007	2009	2011	2013
prvostopenjska	1994	1996	1998	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2012	2014	2016	2018
drugostopenjska	1997	1999	2001	2003	2005	2007	2009	2011	2013	2015	2017	2019	2021

LETO VPISA GLEDE NA STOPNJO ŠOLANJA

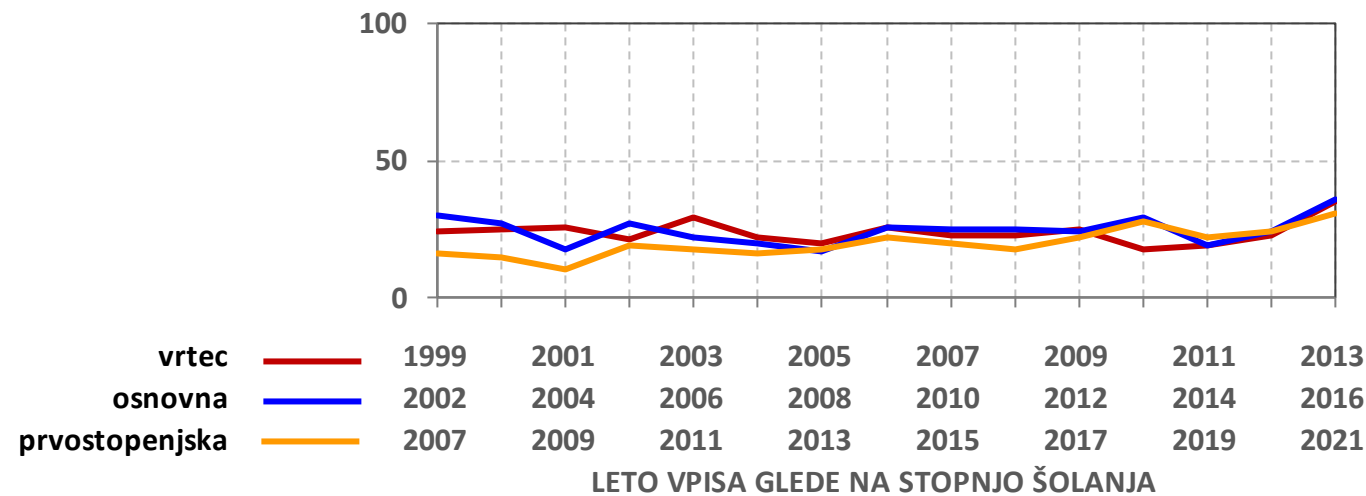
**Število vpisanih iste šolske generacije
ob vstopu v posamezno stopnjo šolanja na *Tržaškem***

malčki v vrtcu		1. razred osnovne		1. razred prvostopenjske		1. razred drugostopenjske	
šolsko leto	število otrok	šolsko leto	število učencev	šolsko leto	število učencev	šolsko leto	število dijakov
1986/87	145	1989/90	138	1994/95	147	1997/98	124
1987/88	147	1990/91	143	1995/96	147	1998/99	134
1988/89	171	1991/92	145	1996/97	145	1999/00	137
1989/90	156	1992/93	160	1997/98	163	2000/01	161
1990/91	137	1993/94	132	1998/99	130	2001/02	127
1991/92	131	1994/95	117	1999/00	123	2002/03	113
1992/93	149	1995/96	139	2000/01	134	2003/04	119
1993/94	146	1996/97	144	2001/02	137	2004/05	111
1994/95	162	1997/98	135	2002/03	138	2005/06	136
1995/96	151	1998/99	130	2003/04	120	2006/07	105
1996/97	168	1999/00	152	2004/05	143	2007/08	146
1997/98	144	2000/01	132	2005/06	127	2008/09	113
1998/99	148	2001/02	132	2006/07	124	2009/10	106
1999/00	145	2002/03	133	2007/08	127	2010/11	113
2000/01	162	2003/04	140	2008/09	132	2011/12	103
2001/02	155	2004/05	135	2009/10	135	2012/13	117
2002/03	167	2005/06	149	2010/11	136	2013/14	111
2003/04	194	2006/07	151	2011/12	143	2014/15	129
2004/05	175	2007/08	173	2012/13	164	2015/16	132
2005/06	168	2008/09	164	2013/14	154	2016/17	148
2006/07	181	2009/10	172	2014/15	159	2017/18	153
2007/08	187	2010/11	200	2015/16	188	2018/19	146
2008/09	172	2011/12	155	2016/17	140	2019/20	118
2009/10	240	2012/13	204	2017/18	165	2020/21	136
2010/11	203	2013/14	192	2018/19	168	2021/22	160

**Število vpisanih iste šolske generacije
ob vstopu v posamezno stopnjo šolanja na *Goriškem***

malčki v vrtcu		1. razred osnovne		1. razred prvostopenjske		1. razred drugostopenjske	
šolsko leto	število otrok	šolsko leto	število učencev	šolsko leto	število učencev	šolsko leto	število dijakov
1986/87	74	1989/90	57	1994/95	53	1997/98	49
1987/88	72	1990/91	46	1995/96	42	1998/99	36
1988/89	62	1991/92	51	1996/97	47	1999/00	40
1989/90	71	1992/93	50	1997/98	48	2000/01	40
1990/91	76	1993/94	63	1998/99	68	2001/02	52
1991/92	77	1994/95	54	1999/00	52	2002/03	49
1992/93	86	1995/96	61	2000/01	61	2003/04	45
1993/94	84	1996/97	61	2001/02	58	2004/05	48
1994/95	98	1997/98	69	2002/03	68	2005/06	55
1995/96	92	1998/99	80	2003/04	79	2006/07	75
1996/97	88	1999/00	61	2004/05	55	2007/08	60
1997/98	80	2000/01	65	2005/06	60	2008/09	67
1998/99	98	2001/02	76	2006/07	69	2009/10	52
1999/00	108	2002/03	92	2007/08	87	2010/11	64
2000/01	115	2003/04	103	2008/09	95	2011/12	73
2001/02	114	2004/05	102	2009/10	93	2012/13	63
2002/03	129	2005/06	107	2010/11	95	2013/14	54
2003/04	123	2006/07	105	2011/12	90	2014/15	44
2004/05	124	2007/08	121	2012/13	104	2015/16	58
2005/06	153	2008/09	120	2013/14	99	2016/17	65
2006/07	154	2009/10	119	2014/15	105	2017/18	69
2007/08	168	2010/11	125	2015/16	103	2018/19	79
2008/09	157	2011/12	107	2016/17	93	2019/20	68
2009/10	171	2012/13	141	2017/18	123	2020/21	72
2010/11	134	2013/14	98	2018/19	85	2021/22	40

Število vpisanih iste šolske generacije ob vstopu v posamezno stopnjo šolanja v Špetru³

Povsem drugačen je potek vpisov na špetrski večstopenjski šoli, kjer se trendi vpisov večinoma prekrivajo, še posebno pri zadnjih generacijah.

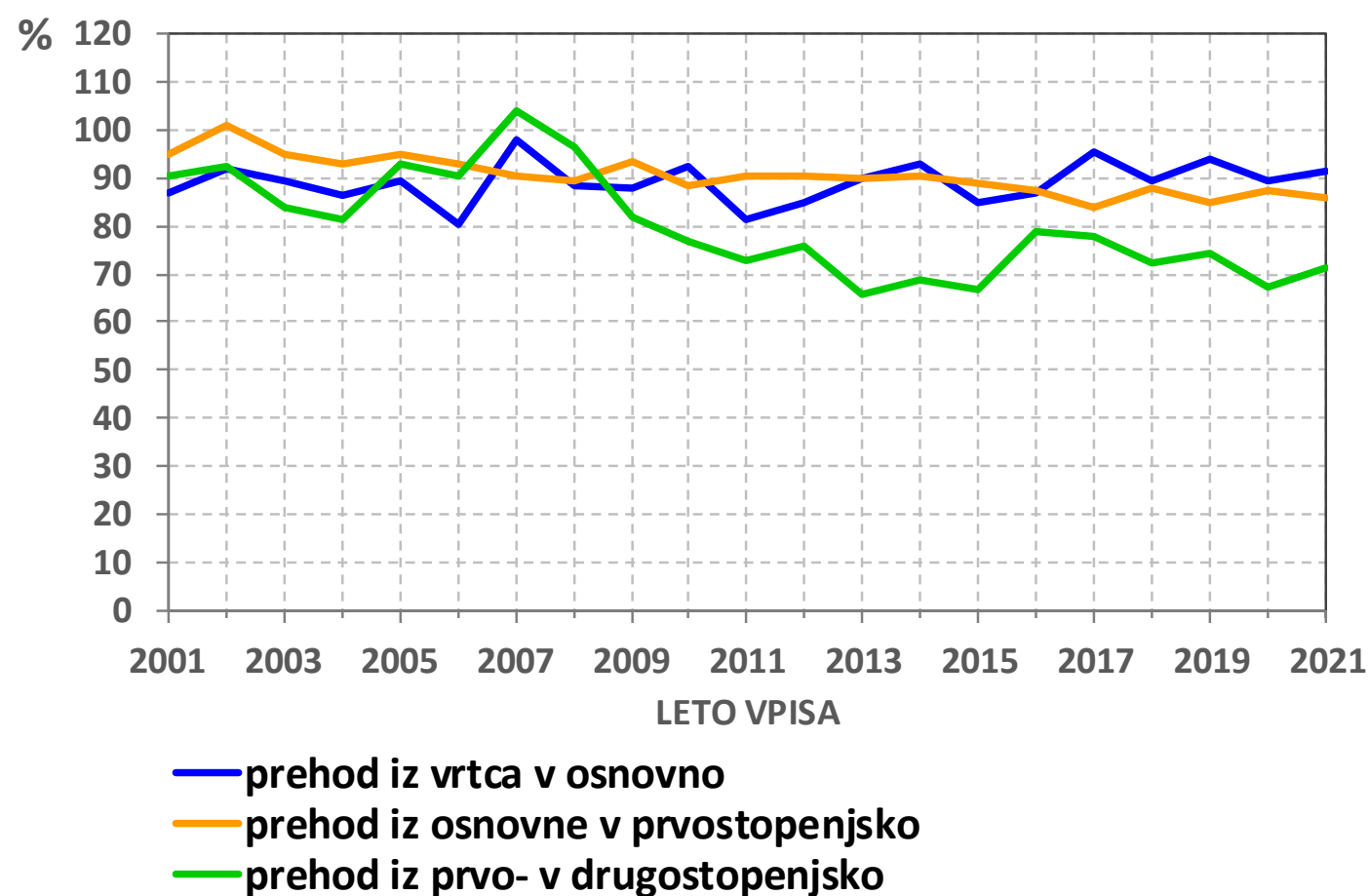
³ Ker gre za večstopenjsko šolo, smo upoštevali obdobje vpisov v otroški vrtec do leta 2013.

malčki v vrtcu		1. razred osnovne		1. razred prvostopenjske	
šolsko leto	število otrok	šolsko leto	število učencev	šolsko leto	število učencev
1999/00	24	2002/03	30	2007/08	16
2000/01	25	2003/04	27	2008/09	15
2001/02	26	2004/05	18	2009/10	10
2002/03	21	2005/06	27	2010/11	19
2003/04	29	2006/07	22	2011/12	18
2004/05	22	2007/08	20	2012/13	16
2005/06	20	2008/09	17	2013/14	18
2006/07	26	2009/10	26	2014/15	22
2007/08	23	2010/11	25	2015/16	20
2008/09	23	2011/12	25	2016/17	18
2009/10	25	2012/13	24	2017/18	22
2010/11	18	2013/14	29	2018/19	28
2011/12	19	2014/15	19	2019/20	22
2012/13	23	2015/16	24	2020/21	24
2013/14	35	2016/17	36	2021/22	31

Analizirane krivulje vpisov prikazujejo prehod iste šolske generacije iz ene stopnje šolanja v drugo v dveh časovnih obdobjih, in sicer pred in po začetku novega tisočletja oziroma v letih, ko so slovenske vrtce in šole obiskovali otroci večinoma slovenskih družin, in v letih, ko jih je obiskovalo oziroma jih obiskuje vedno več otrok neslovensko govorečih družin.

Naslednji sklop grafikonov upošteva obdobje novega tisočletja in prikazuje delež prvošolcev pri prehodu iz ene stopnje šolanja v drugo ločeno. Gre za delež prvošolcev treh različnih generacij v istem letu vpisa. Kot primer navajamo podatke iz grafikona za leto 2001. Takrat se je v osnovno šolo vpisalo 87 % otrok, ki so tri leta prej začeli obiskovati otroški vrtec. Istega leta, torej 2001, je prag prvostopenjske srednje šole prestopilo 87 % učencev prvega razreda izpred petih let, prag drugostopenjske pa 90 % učencev, ki so s prvostopenjskim šolanjem začeli tri leta prej.

Delež prvošolcev pri prehajanju iz ene stopnje šolanja v drugo v obdobju vpisov 2001–2021 (v %)

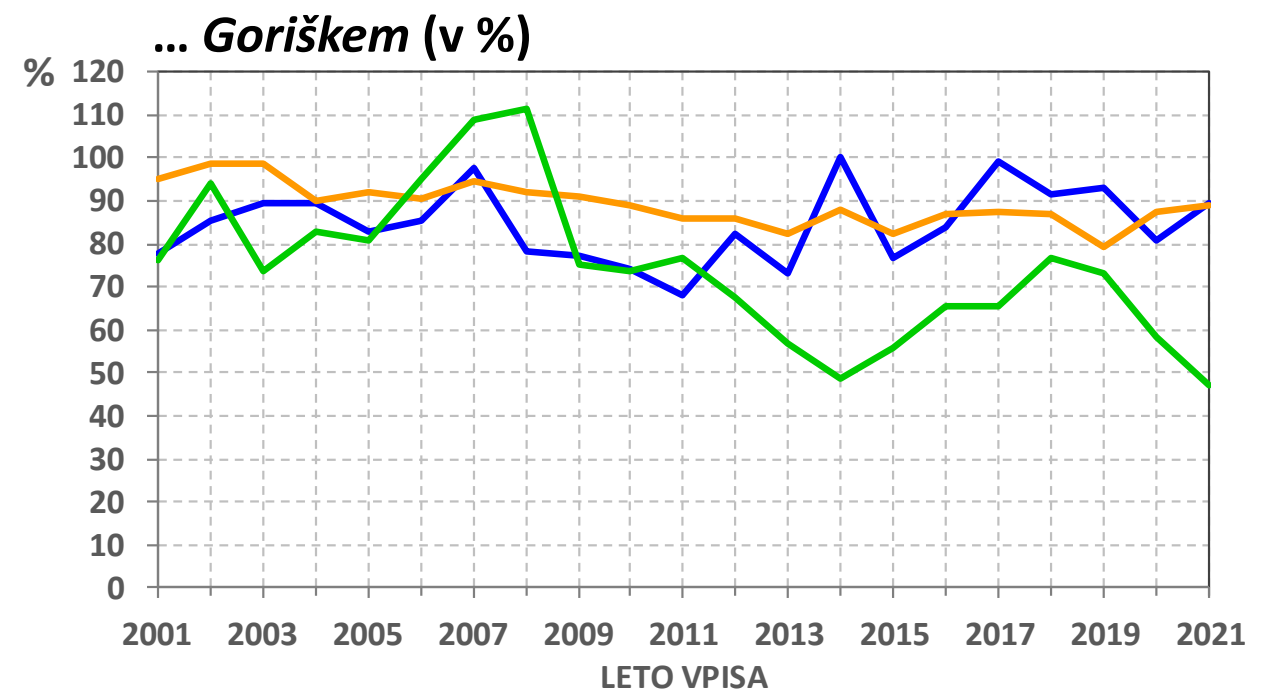
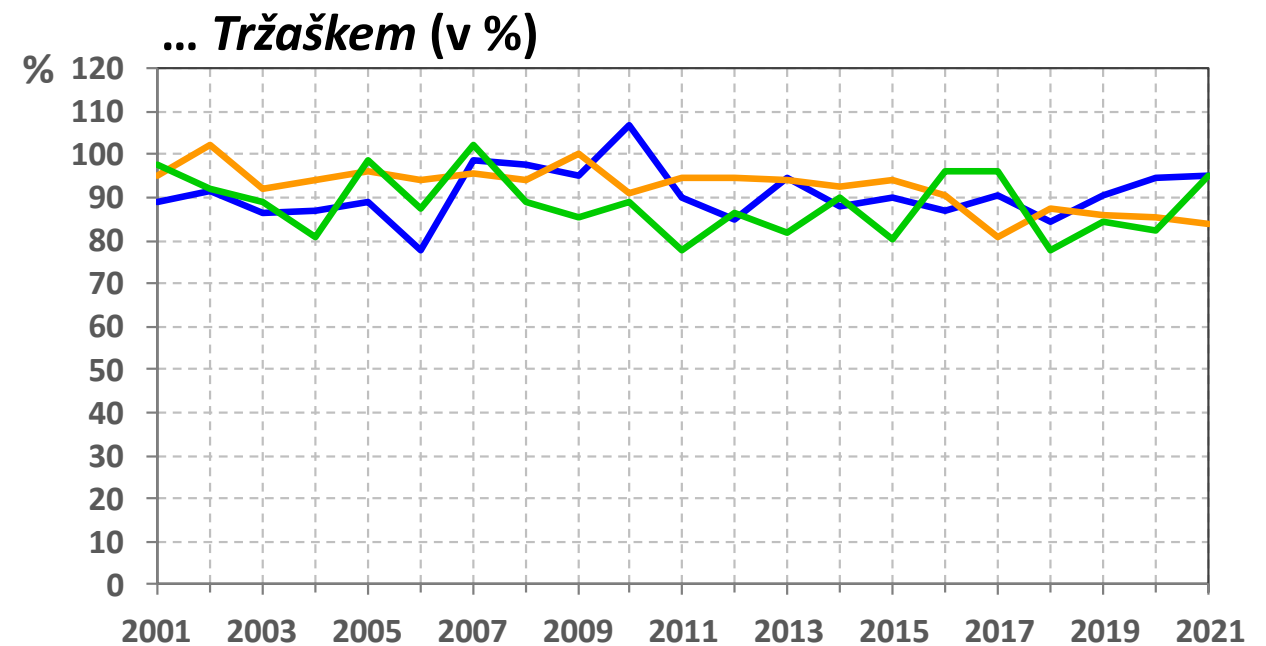
Delež prvošolcev pri prehajanju iz ene stopnje šolanja v drugo v obdobju vpisov 2001–2021 (v %)

Kot lahko razberemo iz prejšnjega grafikona in preglednice, se je od začetka novega tisočletja letno vpisalo v osnovno šolo povprečno 89 % predšolskih otrok izpred treh let. Trend deleža je precej enakomeren z maksimalnim odklonom ± 9 %. Še enakomernejši je trend prehoda iz osnovne v prvostopenjsko srednjo šolo, ki se vrti okoli povprečnega 88-odstotnega deleža vpisov z maksimalnim odklonom ± 6 %. Nekoliko drugačen trend kaže delež vpisov v drugostopenjsko srednjo šolo, v katero se, kot smo sicer že ugotovili, do leta 2007 vpisuje povprečno 91 % učencev iz ustreznega prvostopenjskega prvega razreda. Delež vidno upada do leta 2011, nakar se ustali in niha okoli povprečne vrednosti 72 % z maksimalnim odklonom od -6 % do 7 %.

šolsko leto vpisa	iz vrtca v osnovno	iz osnovne v prvo-stopenjsko	iz prvo- v drugo-stopenjsko
2001/02	86,7	95,1	90,4
2002/03	92,1	101,0	92,6
2003/04	89,4	94,8	84,1
2004/05	86,4	93,0	81,5
2005/06	89,3	94,9	92,7
2006/07	80,3	92,8	90,5
2007/08	97,8	90,2	104,0
2008/09	88,3	89,6	96,3
2009/10	87,8	93,3	81,9
2010/11	92,6	88,3	77,0
2011/12	81,5	90,3	72,7
2012/13	84,6	90,4	75,6
2013/14	89,9	90,0	66,0
2014/15	93,0	90,2	68,9
2015/16	85,0	88,9	66,9
2016/17	87,1	87,5	78,6
2017/18	95,7	84,0	77,6
2018/19	89,4	88,1	72,3
2019/20	93,7	84,9	74,1
2020/21	89,3	87,2	67,1
2021/22	91,6	86,1	71,2

Delež prvošolcev pri prehajanju iz ene stopnje šolanja v drugo v obdobju vpisov 2001–2021 na ...

Iz primerjave glede na pokrajino je na Tržaškem opaziti enakomernejše nihanje deleža vpisov v drugostopenjsko srednjo šolo, ki se od začetka novega tisočletja giblje okoli povprečne vrednosti 89 % z maksimalnim odklonom od –11 % do 14 %. Trendi vpisov na Goriškem kažejo izrazitejše nihanje pri prehodu iz vrtca v osnovno šolo in zlasti pri prehodu iz prvo- v drugostopenjsko srednjo šolo. Pri slednjem je povprečni 87-odstotni delež prvošolcev, zaznaven do leta 2010, prešel v naslednjem obdobju na 63 % z maksimalnim odklonom od –16 % do 14 %.

- prehod iz vrtca v osnovno
- prehod iz osnovne v prvostopenjsko
- prehod iz prvo- v drugostopenjsko

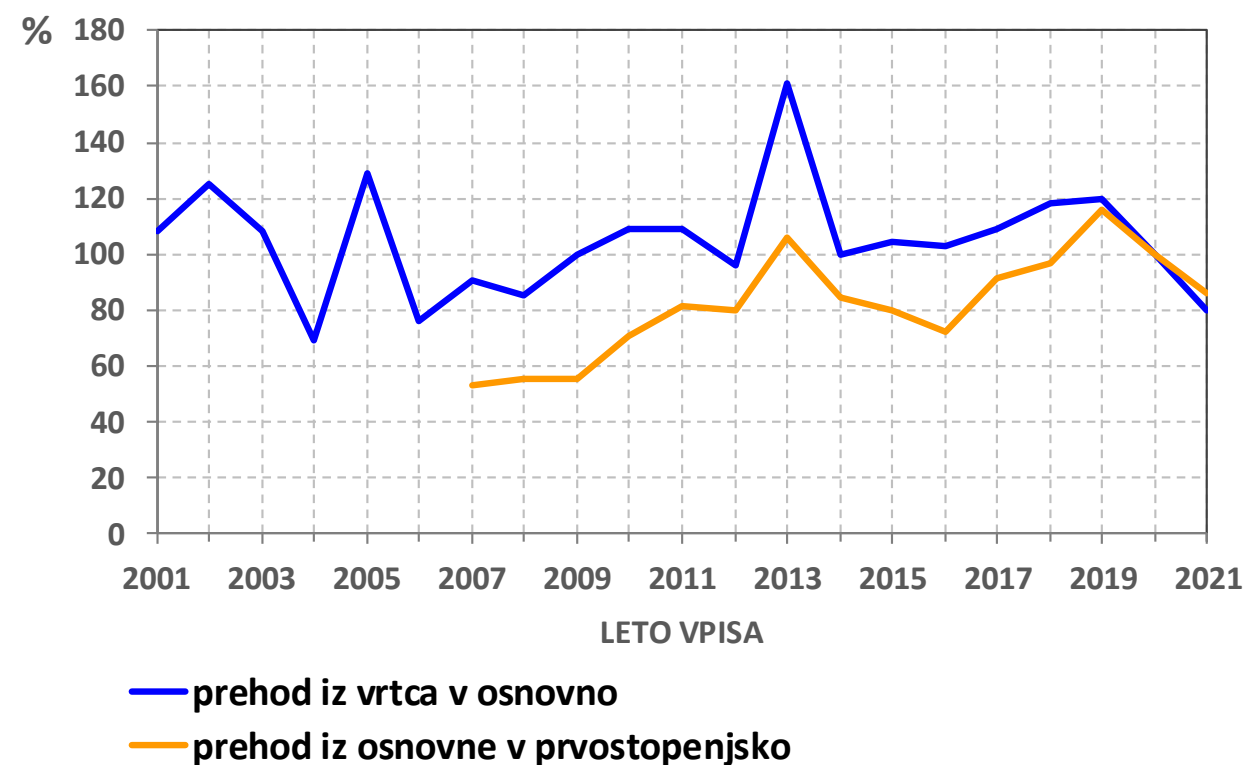
Delež prvošolcev pri prehajanju iz ene stopnje šolanja v drugo v obdobju vpisov 2001–2021 na *Tržaškem* (v %)

šolsko leto vpisa	iz vrtca v osnovno	iz osnovne v prvo-stopenjsko	iz prvo- v drugo-stopenjsko
2001/02	89,2	95,1	97,7
2002/03	91,7	102,2	91,9
2003/04	86,4	92,3	88,8
2004/05	87,1	94,1	81,0
2005/06	89,2	96,2	98,6
2006/07	77,8	93,9	87,5
2007/08	98,9	95,5	102,1
2008/09	97,6	94,3	89,0
2009/10	95,0	100,0	85,5
2010/11	107,0	91,3	89,0
2011/12	90,1	94,7	78,0
2012/13	85,0	94,8	86,7
2013/14	94,6	93,9	81,6
2014/15	88,0	92,4	90,2
2015/16	89,9	94,0	80,5
2016/17	87,0	90,3	96,1
2017/18	90,7	80,9	96,2
2018/19	84,2	87,5	77,7
2019/20	90,7	85,8	84,3
2020/21	94,5	85,4	82,4
2021/22	95,1	84,1	95,2

Delež prvošolcev pri prehajanju iz ene stopnje šolanja v drugo v obdobju vpisov 2001–2021 na *Goriškem* (v %)

šolsko leto vpisa	iz vrtca v osnovno	iz osnovne v prvo-stopenjsko	iz prvo- v drugo-stopenjsko
2001/02	77,6	95,1	76,5
2002/03	85,2	98,6	94,2
2003/04	89,6	98,8	73,8
2004/05	89,5	90,2	82,8
2005/06	82,9	92,3	80,9
2006/07	85,4	90,8	94,9
2007/08	97,6	94,6	109,1
2008/09	78,4	92,2	111,7
2009/10	77,3	91,2	75,4
2010/11	74,4	88,8	73,6
2011/12	68,2	85,7	76,8
2012/13	82,5	86,0	67,7
2013/14	73,1	82,5	56,8
2014/15	100,0	88,2	48,9
2015/16	76,5	82,4	55,8
2016/17	83,8	86,9	65,7
2017/18	99,3	87,2	65,7
2018/19	91,5	86,7	76,7
2019/20	92,9	79,3	73,1
2020/21	80,6	87,4	58,5
2021/22	89,6	89,1	47,1

Delež prvošolcev pri prehajanju iz ene stopnje šolanja v drugo v obdobju vpisov 2001–2021 v Špetru (v %)

Na špetrski večstopenjski šoli je nihanje deležev še izrazitejše, kar je odvisno tudi od nizkih absolutnih vrednosti.

šolsko leto vpisa	iz vrtca v osnovno	iz osnovne v prvo-stopenjsko
2001/02	108,3	
2002/03	125,0	
2003/04	108,0	
2004/05	69,2	
2005/06	128,6	
2006/07	75,9	
2007/08	90,9	53,3
2008/09	85,0	55,6
2009/10	100,0	55,6
2010/11	108,7	70,4
2011/12	108,7	81,8
2012/13	96,0	80,0
2013/14	161,1	105,9
2014/15	100,0	84,6
2015/16	104,3	80,0
2016/17	102,9	72,0
2017/18	108,8	91,7
2018/19	118,5	96,6
2019/20	120,0	115,8
2020/21	100,0	100,0
2021/22	80,0	86,1

Zaključne ugotovitve

Opravljen analiza o prehajanju iz ene stopnje šolanja v drugo zna biti zanimiva, in to morda ne toliko zaradi ugotavljanja samega osipa, kolikor zaradi poznavanja njegove velikosti. Na podlagi primerjave absolutnih oziroma relativnih vrednosti lahko ugotovimo, koliko so trendi vpisov odvisni od številčnosti posamezne generacije in koliko od velikosti osipa. Vzemimo na primer letošnji vpis v prvi razred drugostopenjskih srednjih šol. Na Goriškem naj bi bil letošnji padec vpisov odvisen tako od skromnejšega števila malčkov v vrtcih enajst let prej kot od letošnjega povečanega osipa prvošolcev pri prehodu iz prve- v drugostopenjsko srednjo šolo. Drugače se dogaja na Tržaškem, kjer je letošnji osip manjši od lanskega in je novih dijakov več kot lani, čeprav je generacija predšolskih otrok, iz katere ti dijaki izhajajo, pred enajstimi leti kazala občuten padec.

Drug zanimiv podatek kaže, da je trend prehajanja iz osnovne v prvostopenjsko srednjo šolo najbolj enakomeren. Morda je ta prehod bolj »avtomatičen«, ker se vzgojno-izobraževalni program večstopenjskih šol dojema kot celoto. Vsekakor ne gre prezreti podatka, da je krivulja deleža na novo vpisanih rahlo nagnjena navzdol. Razlika med povprečnima deležema prvošolcev do leta 2010 in po njem je 5-odstotna.

Na trend prehajanja iz ene stopnje šolanja v drugo vplivajo različni dejavniki, kot na primer vpis »minimalčkov«, nadpovprečno število ponavljavcev, vpis iz druge šole ali prepis v drugo šolo zaradi selitve, ustreznejše vzgojno-izobraževalne ponudbe ali menjave učnega jezika ipd. Zato lahko prihaja do »čudnih« premikov in posebnih primerov, razpoznavnih tudi v zgornjih grafikonih, ki jim pravo težo lahko pripišemo le v okviru večletnega trenda.

Če upoštevamo vpis v vrtce in šole na Tržaškem in Goriškem v zadnjih desetih letih (2012–2021), je pot šolanja od vrtca do prvega razreda drugostopenjskih srednjih šol v slovenskem učnem okolju opravilo povprečno 60 % predšolskih otrok z maksimalnim odklonom od –10 % do 7 %. Ta delež se na Tržaškem dvigne do 74 % z maksimalnim odklonom od –17 % do 14 %, na Goriškem pa ustavi pri 43 % z maksimalnim odklonom od –13 % do 12 %.

Podatki potrjujejo, da se prepis na italijansko šolo krepi z naraščanjem števila otrok iz neslovensko govorečih družin. Na Goriškem, kjer je teh otrok več, je osip izrazitejši. Podobne ugotovitve izhajajo iz zadnje analize o razlogih izbire drugostopenjske srednje šole s slovenskim oziroma italijanskim učnim jezikom (glej www.slori.org/projekti/izbira-po-prvostopenjski-srednji-soli-po-mali-maturi-2019). Verjetno bi bilo dobro poznati razloge prepisa tudi na nižjih stopnjah šolanja, kjer imajo glavno besedo predvsem starši, in preveriti, ali se njihovim morebitnim potrebam, ki bi pripomogle k nadaljevanju šolanja v slovenskem jeziku, lahko pride naproti.